

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Mitropolitul Ioan Mețianu.

Sub titlul de sus publică ziarul „Românul” din Arad, în numărul de Mercuri, articolul următor:

Încă plin de vigoare și păstrându-și întregi rarile daruri sufletești cu cari l-a înzestrat Dumnezeu, mitropolitul Ioan Mețianu împlinește mâine, în 21 Mai n., vârsta de 85 de ani. Rugăciunile ce s-au înălțat acum cinci ani în toate bisericile mitropoliei române greco-orientale — când venerabilul ei cap împlinise 80 de ani — au fost ascultate și providența i-a hărăsit încă multe energii, ca să îmbogățească și mai mult capitolul de fapte ce a dăruit bisericii sale neobositul prelat.

Contemplând acest capitol de fapte, simțim că Ioan Mețianu a fost predestinat pentru înaltul loc ce ocupă de un sfert de veac aproape. Din tinerețe el urcă cu pași siguri toate scările hierarhice și nu se oprește decât acolo, unde numai puținii dintre noi, numai cei obișnuiți să cuprindă și să stăpânească orizonturi largi, pot să ajungă. Firile slabe, conștiințele mărunte, acolo ar amei — și nu s'ar putea menține în vecinătatea fulgerilor ce mijesc veșnic și se descarcă atât de des acolo.

Cel dintâi care a recunoscut calitățile deosebite ale lui Ioan Mețianu a fost marele mitropolit Șaguna, care i-a cerut de multe ori sfatul în lupta ce-a purtat pentru constituția bisericească și pentru reînființarea mitropoliei. Tovarăș de arme al conducătorilor noștri din anii 60 și 70, Mețianu s'a ilustrat întotdeauna ca un element de valoare, atât în acțiunile politice românești, cât și în corporațiunile bisericești superioare. S'a văzut de atunci, că personalitatea lui e predestinată cadrelor mari ale conducerii,

dar s'a văzut mai ales începând din 1875, după ce și-a găsit terenul propriu în păstoria diecezei Aradului.

Singură activitatea lui de episcop în această dieceză, dela 1875 și până la 1898, constituie o pagină de merite neșterse în istoria bisericii românești greco-orientale. Reînflorirea diecezei e opera lui întreagă. Stările ce a găsit aici reoglindeau un hal aproape complet, și se reșimțea viu în toate resorturile diecezei trecutul de tristă pomenire. Toate așezămintele cu cari se mândrește azi Aradul sunt întemeiate de Ioan Mețianu, prin proverbialul său talent de organizare și chivernisire. A înființat în acest ținut mănăstiri vreo 160 de școli, tot atâtea sentințele ale noastre. A creiat cele mai de frunte fonduri, cari azi dau razimul economic al diecezei. El a reorganizat și sistemizat institutul pedagogic, teologia; el a zidit clădirea de model și fală a seminarului; prin stăruința lui s'a înființat școala superioară de fete, s'a întemeiat tipografia diecezană, și tot el a pus bază unui fond pentru înființarea unui gimnaziu românesc în Arad, trădând prin această frumoasă preocupare a sa o concepție superioară a datoriei sale de arhieru român. S'a luptat pentru despărțirea ierarhică a comunelor românești de Sârbi, — dar ar trebui să scriem pagini întregi înșirându-i meritele pentru această mare și puternică dieceză românească.

Acelaș zel neadormit, aceeaș capacitate multilaterală caracteriză și activitatea ce-a desfășurat și desfășoară ca mitropolit dela 1898 încoace. Din hărnicia lui arhidieceza s'a ales cu fonduri însemnate, clerul cu o situație materială mai terică, iar așezămintele cu un scut energetic.

Mitropolitul Mețianu s'a bucurat în viața de multe momente fru-

moase. Ca să ne oprim numai asupra câtorva din cele mai recente, amintim marile serbări ocazionate de aniversarea centenară a nașterii lui Șaguna și memorabila adunare semicentenară a Asociațiunei la Blaj, când prin prezența lui alături cu mitropolitul bisericii gr.-cat. românești Dr. Victor Mihali și înconjurat de toate căpeteniile vieții noastre bisericești, culturale și politice, s'a înălțat mai mult ca ori și când moralul nostru public, a sporit încrederea în noi înșine, căci ni s'a dat cea mai grandioasă imagine vizuală, — sinteza deplină — a forței noastre etice în acest stat.

Dar, forțe neatârnatore de voia noastră, forțe de o impetuositate fatală, au împins clipă de clipă spre vârtejurile nesiguranței corabia cea păzită cu atâtea neodihnă de Ioan Mețianu. Locul de unde un Șaguna mai putea să ceară un ajutor, — sânul de mare în care cei amenințați mai puteau să găsească un refugiu, a fost surpat de valuri și noi am rămas tot mai adânc în largul singurătății noastre. Strigătele vâslului n'au mai fost auzite dela o vreme. Zadarnic și-a ridicat Mețianu, în repetite rânduri, glasul de protestare în camera magnaților, zadarnic a încercat să găsească un refugiu la acela din factorii constituției, care avea urechi deschise pentru un Șaguna și Șulțiuu... Asupra bisericilor, dar mai ales asupra școalelor noastre s'au abătut tot mai dese isbiturile. Violența oligarhiei maghiare a înstrăinat treptat simpatiile Coroanei față de noi; pănginișul intrigilor maghiare imperialiste a întunecat vederea celui ce putea să vadă odată mai clar... și oricât de mare zelul apostolic al conducătorilor bisericilor noastre, el a trebuit să se resemneze în solitudinea unei părăsiri complete.

Istoria e singură chemată să rostească judecată asupra chipului în care și-au înțeles și în care și-au făcut datoria de apărători constituționali ai bisericilor și școalelor românești arhieriei de azi. Se poate, că n'au fost la înălțimea misiunii lor; se poate, că așteptările obștei să fi fost și înșelate în parte; se poate, că atitudinea lor în fața hotărâtoarelor momente (cum a fost, de pildă, — ca să amintim numai câteva — legiferarea proiectului școlar al contelui Apponyi, reformele militare, congrua, chestiunea aleșilor dela Caransebeș, reforma electorală, legea colonizărilor etc.) să nu fi fost aceea, pe care putea s'o dea neamului său un Inocențiu Micu, un Petru Maior, un Șaguna...; se poate, că prea puțină intransigență ce transpiră din atitudinea continuă a prelaților noștri față de guvern să fie un semn al vinovăției, — nu trebuie însă să nesocotim hotărâtoarea schimbare ce s'a petrecut în spiritul conducerii mari a monarhiei și în special în conducerea Ungariei, reducându-ni-se mijloacele de apărare la unul singur: acela al forțelor noastre proprii... Și poate trăim chiar clipele mari de adâncă fermentare publică ale unei schimbări de front din partea celor ce mai stăruie pe un drum, la al cărui capăt nu mai este adăpost, ci o stavilă de nebiruit, — gigantice porți de fier, zăvorite pe veci pe seama iluzioniștilor incurabili...

Din discursurile ce-a rostit mitropolitul Mețianu în forul suprem politic, pare că desprindem cele dintâi accente clare ale unei viitoare atitudini, deplin răspicate, din partea arhieriei române — și dacă soarta îi mai păstrează câteva file albe pentru capitolul ce scrie în istoria bisericilor românești, aceste file ar putea să încoroneze atât de stră-

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Ioan Moța. Doi copii, Baba iadului și Croitorul și cei trei feciori.

Ținând samă de dorința Veneratului Consistoriu exprimată în apelul cu Nr. 1464 școl., precum și de întrebările fixate în el, am scotit a raporta Veneratului Consistoriu despre aceste cărți, următoarele:

Înainte de a expune pe scurt cuprinsul poveștilor acestora și de a vorbi despre valoarea lor, las să premerge următoarele:

Constat dela început faptul, că autorul pentru dezvoltarea subiectelor de față nu s'a inspirat din izvor propriu românesc, ci din izvor strein și anume din literatura bogată și frumoasă a poporului german. Aceasta de altfel o indică și dl Moța la două din poveștile de față, pe când la a treia nu, deși și subiectul acesteia, ca și al celorlalte două, este scos din acelaș izvor.

Izvorul, care cuprinde toate trei poveștile dlui Moța, este: colecția de „Basmе” a fraților Grimm.

Cetind în această colecție, mă conving, că povestea dlui Moța: „Doi copii” corăspunde basmului fraților Grimm „Hänsel și Gretel”, povestea „Baba iadului” corăspunde basmului fraților Grimm: „Jupâneasa Holle” și „Croitorul și cei trei feciori” corăspunde basmului fraților Grimm: „Masă pune-te etc.”

La partea introductivă a colecției acestor basme, tradusă în românește, 1901, ce-

tesc următoarele: „Basmеle și legendele fraților Grimm sunt monumentul cel mai năpădit în literatura germană, prin caracterul lor național atât în gândire, cât și în exprimare”. Aceste basme sunt povestite în proză, într-o limbă frumoasă și ușor de înțeles, deci cu multă dibăcie alcătuite pentru gradul de pricepere al copiilor. Ele sunt înfățișate cu atâtea farmec și atât de nesilit și de natural, atât de naiv și atât de glumeț, încât imaginația copilului ușor se poate transpune în cea lume fericită, care-l farmecă și-l face să uite, că trăiește în realitate.

Cu totul altcum stă lucrul în poveștile dlui Moța. D-sa proza aceasta plină de atât farmec și poezie, vrea cu orice preț să o transforme în versuri. N'as avea decât cuvinte de admirațiune și laudă pentru autorul unei povești versificate în cazul, când talentul său poetic ar fi în stare să producă ceva superior operei create în proză. Altfel însemnează a te trudi zadarnic cu fabricarea unor versuri ca de porunceală, de dragul cărora pierzi din vedere lucrul cel mai de căpetenie al unei povești: verosimilitatea, desfășurarea poveștii premind lucruri neadmisibile și omiți lucruri, cari sunt de lipsă pentru claritatea unei povești.

Să mă opresc acum d. e. la povestea celor „Doi copii”.

Vorbind de conținut, iată cum îl găsesc la dl Moța: D-sa face dintr'un biet ziler, dintr'un tăietor de lemne năcăjit și prăpădit, un mizeriaș lemnar, dela care nici decum nu ne putem aștepta, decât doar în caz de grea suferință, să fie muritor de

foame cu întreaga sa familie. Mi-aș permite să-l întreb pe dl Moța, cum stă atunci lucrul cu poveștile și sfaturile noastre, prin cari le recomandăm copiilor să îmbrățișeze meseriile? Așadar povestea dela început ni se prezintă ca neverosimilă prin premierea acestui lucru neadmisibil, care face conținutul nălcug, neexact.

Deci, dacă izvorul original este atât de limpede și dragălaș, de ce e de lipsă oare, ca cineva să încerce a-i tulbura claritatea și farmecul lui natural? Când vezi repetându-se în continuu cele două nume streine: Hänsel (și acesta în loc de Hänsel) și Gretel, îți vine să te întreb, că oare pe autor l-ar fi costat multă bătaie de cap, dacă ar fi cercat să le localizeze?

Conținutul simplu, ușor de înțeles din proza fraților Grimm, aici este expus într-o sumedenie de versuri cu topica sucită și răscuită, din cari copilul numai fraze ușoare și neaoșe românești și deci acomodate pentru îmbogățirea cunoștințelor lui de limbă nu poate celi și nu-și poate câștiga. Cuvinte fabricate adhoc și diminutivizate după plac se găsesc cu nemiluita.

Mă miră deci faptul, că povestea celor „Doi copii” a apărut nu cu mult mai înainte decât în anul 1910 în a 2-a ediție. Și ce e mai mult la această a doua ediție nu s'a găsit cel puțin un singur om, care să atragă atențiunea celui ce a voit să o scoată a doua oară de sub tipar, pentru a libera biata poveste de nesfârșitele pleonasmе și tautologii, pe cari autorul le-a aruncat ca cu lopata, pentru a-i schimba înțelesul și a-i reduce tot farmecul poveștii ce-o

afli scrisă în proză în colecția de basme a fraților Grimm.

O astfel de versificație chinuită nu o pot recomanda Veneratului Consistoriu pentru a fi înșirată în lista cărților potrivite pentru elevii școlii populare, deoarece această poveste are lipsă de o prelucrare radicală. Tot asemenea nu pot recomanda nici celelalte două povești, având și despre ele cam tot aceleași lucruri de zis și de observat, ca și la aceasta.

Ce să mai vorbesc despre valoarea ei educativă morală? — Ceeace bate mai mult la ochi, este împrejurarea, că dl Moța prezintă în povestea sa pe mama, ca pe o mamă prea barbară, fără inimă, fără nici un pic de milă față de propriii ei copii. Căci o vedem, că stăruie fără nici o mustrare de conștiință, ca ei să fie duși departe în afunzimea pădurii la pierzare. În cel mai rău caz această dorință ar putea porni numai din inima unei mame vitrege, fără durere față de copiii alți, ceea ce în povestea dlui Moța nu iese absolut de loc la iveală. Cu totul altfel ni se prezintă aceasta în povestea germană.

Mă gândesc acum, ce învățătură pot scoate copiii cetitori din purtarea unei astfel de mame și a unui tată, care se supune fără multă împotrivire dorinței ei, fiindcă tata în urma urmii cedează și-și duce singurii copii la pierzare. Să se întărească oare din această poveste a dlui Moța mai mult în copiii cetitori iubirea față de părinți...?

Brașov, Iunie 1912.

Radu Prișcu.

lucit o carieră de „mare” prelat, dacă ar fi scris tot cu fapte în semnul unei astfel de — singur mântuitoare — atitudini. Intru mulți ani!

Soarta școalelor românești din Ungaria.

Primejdia ce le amenință. Propuneri pentru salvarea lor.

De Dr. Ion Mateiu.

În zilele din urmă, ziaristica noastră a început să agite din nou chestiunea școlară. Obiectul principal al acestei propagande îl formează lozincă: abrogarea legii Apponyi. Incontestabil, că această lege constituie un adevărat dezastru pentru cultura noastră națională, și probabil nu cel din urmă. Acesta este un adevăr, asupra căruia suntem de acord cu toții. E firesc deci, ca în acest punct îngrijorările noastre să fie tot mai avansate, pentru că paragina provocată de această lege în câmpul educației și culturii neamului nostru, e nu numai înspăimântătoare, ci ea poate deveni de-a dreptul fatală pentru progresul normal al culturii românești din Ungaria. Dar putem spune și mai mult: Ea săvârșește o operă negativă, distructivă chiar, prin împrejurară că forțând învățarea limbii maghiare într'un număr de ore extrem de mare, nu mai rămâne timp aproape deloc pentru adevăratul scop al școlii primare, care trebuie să corespundă trebuințelor poporului. Educația și instrucția populară în înțeles pedagogic, este aproape imposibilă în urma legii menționate. Prin urmare e pe deplin justificat atât concluzul congresului național din toamna trecută, cât și atitudinea de nemulțumire a neamului românesc de pretutindeni, care cere cu toată hotărârea modificarea legii Apponyi. Și e necesar, ca acest gravamen să fie ținut mereu la suprafață, cerându-se necontenit și cu o stăruință permanentă satisfacerea lui.

Credem însă, că de astădată preocupările noastre trebuie să se îndrepte în altă direcție. Problema imediată, care cere în mod imperios să fie rezolvată, este legea despre noua salarizare a învățătorilor. Se știe, că ea a fost votată de corpurile legislative, și-și așteaptă în fiecare moment sancțiunea prealabilă.

Această lege, care se leagă de numele fostului ministru Ioan Zichy, pune școalele noastre în fața unei noi primejdie. Sub raport material ea e chiar mai mare decât situația execrabilă creată de lex Apponyi. Dar și din alte puncte de vedere, noua lege este mai rea decât cea din 1907. Așa d. p. prin împrejurară, că toți învățătorii noștri — fără considerare că sunt sau nu subvenționați din partea statului — numai cu învoirea ministrului pot fi înaintați în clasele de salar. Iar aceasta o face ministrul pe baza raportului înaintat de către revizorii școlari regești. Biserica n'are în această privință nici un drept. Astfel învățătorii ajung într-o desăvârșită dependență față de revizori. Ne dăm cu toții seamă ce importanță are această nouă situație, și-i înțelegem efectele mai ales cei cari stăm în imediata apropiere a corpului didactic. Pentru aceea, întrebarea capitală, care cere răspuns în aceste zile este: Cum să salvăm școalele din noua primejdie în care le-a adus legea școlară din 1913?

În jurul acestei întrebări mari și grave trebuie să se concentreze atât propaganda presei precum și toate frământările oamenilor gânditori, căutând soluții realizabile și mântuitoare. Un adevăr e mai presus de orice discuție: școalele nu pot fi abandonate. Când vârtejul luptei este mai aprins, și luptătorii învârt spada scilpitoare cu un eroism înalt, comanda de retragere ce s'ar desprinde din gura căpitanului, ar însemna o biruință scăpată sau o moarte sigură. Dacă noi pentru mântuirea școalelor am adus dela 1907 încoace jertfe atât de uriașe, încât ele nu stau deloc în proporție cu sârăcia țărânilor noastre, dacă în cei 5 ani din urmă am jertfit câteva milioane (se notă bine: câteva milioane) pentru cultura românească propagată prin școale primare, avem suprema datorie să mergem înainte pe acest drum, căci el este drumul biruitorilor. Biruințe fără jertfe însă, n'au înregistrat istoria omeniei. Ele deci, se impun și acum, chiar în puterea celui mare adevăr, că cultura este libertate, iar jertfele aduse pentru libertate, oricât e istovitoare ar fi, niciodată n'au fost și nu vor fi prea mari ori fără folos. Ele totdeauna au rodit pentru ceie se închinău unui ideal, care plutea sus peste vultuarea oamenilor și a vremilor schimbătoare.

Încă la 1907 s'a ivit în ziaristica noastră întrebarea principiară: mai are rost susținerea școlii primare sau nu? Se spunea atunci, că după lex Apponyi urmărește în mod direct maghiarizarea completă a acestor școale, banii cheltuiți pentru mântuirea lor, ar fi numai o jertfă zadarnică, și s'ar săvârși chiar un atentat împotriva

culturii noastre naționale, prin aceea că noi sprijinim cu banii noștri niște instituții prefăcute în pepiniere de maghiarizare. Toți bărbații noștri cu greutatea la cuvânt și cu înțelegere deplină în această mare chestiune au declarat atunci în mod apodictic, că da ele trebuiesc susținute cu prețul oricăror jertfe. Astăzi convingerea lor încă nu poate fi alta, decât tot aceasta. Și e firesc și just acest punct de vedere. O cetate părăsită înseamnă o capitulare rușinoasă și o întărire neașteptată a dușmanului cuceritor. Ea este cel dintâi semn al înfrângerii desăvârșite ce are să urmeze. Biruitorul — cu deosebire când este incomparabil mai puternic decât tine — n'are s'o mai scape din mâni, ci o va prefăce într'un fort din cele mai primejdioase. Eroii, adevărații eroi nu se predau, ei mor. Și dacă noi afirmăm că școalele primare sunt niște cetăți ale culturii românești, atunci trebuie să recunoaștem că părăsirea lor înseamnă renunțarea la cultură și aceasta, renunțare la libertate. Iar un popor fără libertate, este un popor mort pentru omenire și civilizația universală.

În consecință urmează, că noi nu putem renunța la aceste școale în nici o împrejurare, cu atât mai vârtos nu putem s'o facem aceasta atunci, când știm sigur, că nu s'au găsit niciodată adversari atât de generoși, cari să ne lămbeie din nou — și fără condiții — drepturi la cari am renunțat nesiliți de nimenea. Și dacă vremile de azi ne sunt atât de dujmănoase, să nădăjduim tare că ele nu vor fi permanente. Dacă astăzi sunt oameni răi, mâne pot să vie alții cu mai mult simț de adevăr și dreptate. Marele adevăr exprimat de înțeleptul cronicar Miron Costin, că nu vremile stau sub om, ci bietul om stă sub vreme, rămân de-o valoare eternă. Vremea schimbă oamenii, și stricăciunea ce au făcut-o unii, o va drege prin alții. Noi avem tot dreptul să așteptăm aceste vremi mari cu credință și tărie, luptând și jertfând...

Înainte de a fixa soluțiile relative la această chestiune însemnată, e necesar să cunoaștem mai exact situația actuală a școalelor noastre. Pornim prin a rectifica o greșală, și încă una regretabilă, care a intrat în conștiința publică mai ales în urma propagandei — de altfel de bună credință — a ziaristicii noastre. Ne aducem aminte, cum prin anii trecuți presa românească tipăria lungi ieremiade, în cari bocia pierdere a lor 5—600 de școale primare. Pentru a spori efectul, articolele eșiau chiar încadrate în negru. Ei bine, toate tăgăuirile acestea indușoțitoare, se răzinau mai mult pe fantezie și sentiment, decât pe-o cunoaștere temeinică a realității. Astăzi suntem în măsură să dăm date exacte sau aproape exacte în această privință și anume pe baza statisticilor bisericești oficiale.

În anul școlar 1906/7 (când s'a votat lex Apponyi) mitropolia noastră avea 1697 școale primare cu 1786 învățători (cf. Protocolul congresual din 1909). La sfârșitul anului 1911/12 erau 1546 școale primare cu 1611 învățători (cf. Protocolul congresual din 1912). În curs de 5 ani s'au închis deci (și nu exclusiv prin organele statului) în mitropolia noastră 151 școale primare.

Cu privire la mitropolia gr.-catolică avem următoarele date: În arhidieceza Blajului s'au închis 37 școale, la Oradea-mare 51, la Gherla 50, iar la Lugoj 11 (probabil). Laolaltă 149. În total deci, numărul școalelor românești primare, fără deosebire de confesiune, închise în curs de 5 ani (1906/7—1911/12) este 300.

Deci nu 500 ori 600, cum susțineau ziarele noastre întemeiate pe combinații ori informații neverosimile, ci 300 școale au eșut jertfă paragrafilor neîndurați ai legii din 1907. Un număr și acesta la toată întâmplarea trist, dar adevărat.

La sfârșitul anului 1911/12 aveam în mitropolia ortodoxă 1546 școale cu 1611 învățători, iar în cea gr.-catolică 1129 școale cu 1156 învățători. Deci în total românii din Ungaria avem 2665 școale primare cu 2767 învățători.

Să vedem care e soarta acestor școale în viitor. Dintre școalele ortodoxe 502 sunt subvenționate din partea statului, iar dintre cele gr.-catolice aproximativ 583 (în dieceza Orăzii toate au subvenții dela stat, cu excepția alor două). Laolaltă deci 1085. Viitorul acestora sub raport material nu ne preocupă deastădată, fiindcă creșterile de salar prevăzute de lex Zichy le dă statul. Rămâne să vedem, cum se prezintă restul școalelor?

În mitropolia noastră 222 școalele se susțin cu subvenții acordate de către consistoare, iar 474 exclusiv din mijloace proprii. Ținând seama de noua urcare a lefurilor, consistoarele nu vor mai putea ajuta toate școalele, cari s'au bucurat până acum de acest ajutor. Pentru aceasta li lipsesc cu desăvârșire fondurile. Astfel numărul școalelor subvenționate din centre se va reduce probabil la 100, iar în cele 474 de școale, cari s'au susținut până acum exclusiv din

puterile proprii, 200 probabil vor sucomba sub povara noiei legi. Deci 322 școale n'au existență asigurată. La acestea s'au mai adăugă încă 348 școale, cari nici salariul fixat de lex Apponyi nu l'au putut asigura, funcționarea însă nu și-au sistat-o. În mitropolia noastră deci, ar fi cam 670 școale, al căror viitor stă sub semnul întrebării.

Pentru mitropolia greco-catolică n'avem în această privință date exacte. Astfel aici suntem siliți să operăm numai cu probabilități. Admitând că 583 școale au subvenții dela stat (ceace e foarte probabil, cunoscut fiind simpatia mai pronunțată a guvernului țării, față de confesiunea greco-catolică bazată pe identitatea credinții), ar rămânea să combinăm, că 200 de școale se susțin cu ajutor dela consistor, 200 din mijloace proprii, iar restul de 146 n'au nici acum salariile regulate conform legii Apponyi. Și aici credem — din aceleași motive — că în viitor consistoarele nu vor mai putea subvenționa decât jumătate (100) din aceste școale, iar numărul celor susținute din puterile proprii încă va scădea cu 100. Ar fi deci și aici 346 școale, a căror existență nu este asigurată. Am avea astfel în total 1016 școale primare românești, cari nu pot satisface din mijloacele lor sarcinilor impuse de noua lege școlară. Să admitem că din acestea, 200 școale vor primi dela stat subvenția necesară. În acest caz tot mai rămân 816 școale, al căror viitor spânzură în aer. Se impune întrebarea, cum să le mântuim, căci pierderea lor ar însemna un dezastru din cele mai fatale. Pentru calculările noastre să luăm suma rotundă de 800 școale. Să admitem, că la aceste școale funcționează 1000 învățători. Camedia a urcării de leasă pentru fiecare învățător vom lua pe cea din clasa a III-a gradația a II-a din noua lege școlară, adică suma de 600 cor. Aceasta ar fi diferența între vechea și noua leasă. Deci să socotim: pentru 1000 de învățători e nevoie de 600,000 cor. Prin urmare mântuirea celor 800 de școale, reclamă anual un capital care la tot cazul trebuie să treacă peste 1/2 de milion. Întrebarea e, de unde să luăm această sumă? Dela popor e peste putință să mai cerem. În ultimii cinci ani el a făcut astfel de stoftări sub raportul jertfelor bănești, încât e aproape istovit. Numai în arhidieceza Sibiuului, s'a dat în acest răstimp exclusiv pentru zidiri de școale (ără urcările de lefură) aproape 2 milioane de coroane. De astădată deci, privirile noastre trebuie să se îndrepteze spre alți factori. În prima linie vin băncile românești.

În această privință d-l Emanuel Comșa a lămurit bine chestiunea prin cunoscutul articol temeinic publicat în „Revista Economică”. După socoteala d-lui Comșa, dacă cele 160 institute ar urca cota culturală la 10%, s'ar obține anual o sumă de aproape 400,000 cor. din care 210,000 cor. ar fi creștere. Cu acești bani ar putea fi ajutate respective salvate cam 300 de școale. Cu atâta însă, nu e rezolvată problema. Mai rămân încă 500 de școale în gura morții. Prin urmare această soluție nu este satisfăcătoare. Ea poate cel mult să ajute în nevoia mare care ne bate la ușă, n'o poate însă înlătura cu totul. În ultima analiză, dacă altă scăpare n'ar fi posibilă, s'ar putea accepta și această modalitate, care ar trebui de sigur întregită prin alte măsuri efective. (Va urma).

Dela sate.

Petreceri în Bonțida.

A doua zi de sf. Paști s'a dat o petrecere populară cu producțiune teatrală și muzicală în comuna Bonțida, în favorul edificăndei biserici, la care au participat aproape toți parohienii, cu mici cu mari, cari prin sprijinul lor material să dovedească și de astădată entuziasmul și dragostea față de cele mai sfinte instituții: biserică și școală, pentru cari — deși materialicește nu sunt situați prea bine — jertfesc cu drag.

De remarcat este purtarea corectă a tuturor celor prezenți, prin ce se disting nu numai cu ocaziunea astor fel de conveniri, de consătenii lor străini, ci între toate împrejurările sunt de model; pentru ce sunt laudați chiar și de inteligența străină din loc. Dovadă, că sunt ascultători de sfaturile împărtășite lor de harnicul preot di Augustin Cupșa, care știe da păstorilor săi directivele necesare între toate împrejurările.

Simțindu-se necesitatea grabnică a augmentării fondului edificăndei biserici, în 11 Maiu st. n. s'a aranjat a doua petrecere pentru inteligenți cu programul petrecerii populare (Nunta țigănilor. Țiganul cântă, comedii, Herăcu, monolog și următoarele cântări cântate în trei voci, de corul tinerimei din loc condus de Iov. Isidor Săvan abs. în t.: „Imn ocazional”. Pe al nostru steag, „Cucule” și „Latina gintă”), contându-se la sprijinul material al inteligenței române din jur. Dar s'a a-

juns la regretabila constatare, că afară de câțiva binevoitori, cari de-o parte prin prezența lor, de altă parte prin rescumpărarea biletelor și-au dat concursul, nu și-au prea arătat bunăvoința ceie ar fi trebuit să și-o arete.

Mulțumindu-le onoratiilor contribuenți și pe azeastă cale pentru jertfele puse pe jertfelnicul sfânt, las să urmeze lista lor: Tulu Roșescu, protopresbiter 10 cor. Gavril Hango, protopresbiter 5 cor. Vasile Sava, abs. în t., iurist 5 cor. Vasile Onosi 10 cor. Ioachim Pop, preot 5 cor. Augustin Cupșa, preot 10 cor. Nicolae Dascaloviciu 5 cor. L. zar Rusu 3-50 cor. Vasile Chintăoan 3 cor. Iulian Berța 5 cor. Szabo Ferencz, preot rom. cath. 2 cor. Meszáros Sándor 2 cor. Farkas Sándor 2 cor. Kovács Károly 5 cor. Kovács György 1 cor. Szebeni Péter 1-20 cor. Sárosi Daniel 1-20 cor. Szabó György 2 cor. Bauch Béla 4 cor. Gócs Sándor 5 cor. Vajna István 5 cor. Galkovszky Adel 2 cor. Neufeld 2 cor. Grünvald 2 cor. și următorii ofițeri: Seidel F. vicecolonel 5 cor. Br. Schell E. căpitan 3 cor. Zobel Henrich locotenent 2 cor. Dankó Iozsef 2 cor. Klee Mihael 2 cor. Kreszinger Antal 2 cor. Lies Mihael 2 cor. Venitul curat dela petrecerea populară este de 72 cor.

Asistent.

Salvarea intereselor românești în Albania.

(Correspondență particulară a „Telegrafului Român”). Viena, 19 Maiu n. 1913.

În cercurile bineinformate din Viena se știe, că la limitarea frontierei între Albania și Grecia se va ținea seamă de dorințele românești, în înțelesul că teritoriile mărge locale de Români („Cufovlachi”) nu vor fi cedate Greciei, ci se vor încorpora, în cea mai mare parte, la Albania nouă.

Problema aceasta a limitării de suș, ce de prezent preocupă conferența ambasadurilor la Londra, are deosebit interes pentru noi. Deslegarea ei în conformitate cu dorințele și aspirațiile românești n'are decât să satisfacă pe toți Românii de bine, cari erau îngrijăți de soarta ce va aștepta pe frații noștri din Balcani în noua situație politică ivită după războiu. Într'adevăr cine ar fi putut remănea nepăsător față de viitorul celor opt sute de mii de Români din Turcia europeană după prăbușirea acestei puteri?

Idealul ar fi fost ca, de acord cu principiul în numele căruia s'a proclamat și s'a purtat acest războiu, anume principiul desrobirii naționale și emancipării religioase, Românii din Balcani să fie cuprinși, împreună cu minoritățile etnice asupra cărora n'au n'ci un drept cuceritorii (Turci, Albanezi, Evrei) în o formațiune de stat independent, în o Macedonia autonomă alături de Albania autonomă creată pe baza aceluiași principiu; iar pentru Românii din Bulgaria, Serbia, Grecia să se asigure încă o dată și precis la ocaziunea acestei noi orânduiri politice în Balcani, dezvoltare în deplină libertate națională.

Macedonia autonomă nu s'a putut realiza până acum. Ideea însă n'a fost abandonată și nu de mult chiar din partea Bulgariei s'a exprimat părerea, că dacă nu s'ar ajunge la un înțeles cu Serba și cu Grecia pentru anumite teritorii reciproce contestate, soluția cea mai bună ar fi neutralizarea lor, cuprinzându-le în un stat independent și autonom. Ori cum se va decide, fapt este că într'aceia România la aplanarea diferendului cu Bulgaria a primit garanții cari asigură viitorul Românilor din Macedonia, obținând pe seama lor libertatea cultului divin și învățământului în limba română. Astfel partea aceasta a Românilor din Balcani este salvată, rămânând firește, să fie întrebuințată cuminte și harnic libertatea aceasta prețioasă.

Sărbia ar putea fi câștigată și ea pentru această concesiune minimală față de cetățenii săi de limbă română, atât pentru cei vechi, cei dela Dunăre și de pe Valea Timocului, cari au făcut gloria armelor sârbești la Adrianopol, evocând chiar ei cuvinte de admirație pentru bravura românească din gura viteazului Șcuprița, și cei din Sărbia veche (Niș, Pirot) cari s'au distinși în luptele sângeroase dela Kumanova, cât și pentru cei noui supuși români ce va primi cu teritoriile cucerite din Macedonia și Albania.

Alt grup românesc compact, cel de Muzechea, în Albania, cuprinde o întindere mare pe fostul sangiac de Berat, dela râul Debol până la Adriatică, cu foarte multe comune aromâne (Scrofotina, Novoselia, Feareca, Stalași, Ciplaca, Colonia, Carbuari, Bumbulina, Pescaia, Rotul, Șigasi, ș. a., până peste Durazzo, spre nord). Teritoriul acesta cade întreg în Albania nouă. Ori ju-

1. Iată, și tocmai astăzi, încă o dată se anunță oficios din Sofia, că în convenția de alianță între Bulgaria și Sărbia e pusă în vedere eventualitatea că Macedonia să devină stat autonom; lansarea acestui comunicat dovedește că Bulgaria tot mai mult voiește a scoate în evidență deslegarea aceasta, care până acum avea a fost amintită de alții decât de Români. C. N.

decând după faptul că acest stat a fost creat și va fi organizat prin acțiunea și sub controlul puterilor mari, este incontestabil că constituția ce i se va da, va fi zidită pe principiul de autonomie și de libertate desăvârșită, după cantioane, după naționalitate, după religie, cu respectarea tradițiilor și tendințelor locale în vederea scopului de a evita ori ce conflict de ori ce ordin și de a asigura o pace durabilă.

Românii, cari și ca număr constituie o parte considerabilă a populației în Albania, iar ca element de cultură sunt chemați a conduce, își vor avea asigurate și respectate toate libertățile naționale în Albania nouă. De aceea este de dorit ca teritoriile lor marginase să fie încorporate într-un stat care să poată fi în acest nou stat de model elvețian. Și de aceea cu bucurie am vestit știrea, că puterile cari hotărăsc marginile Albaniei, recunosc legitimitatea acestei dorințe a Românilor și în seamă de ea.

Faptul, că astfel s'a asigurat pentru sute de mii de Români o cinstită existență națională, este aproape tot atât de prețios, ca și oarecare cucerire teritorială.

C. Nedelcu.

Sfințirea bisericii din Vârșet.

Avis.

Fiind terminată zidirea bisericii Românilor ortodoci din Vârșet, iar sfințirea bisericii prin însuși Prea S. S. Dl. Episcop Dr. E. M. Cristea fiind stabilită pe ziua „Înălțării Domnului”, 23 Maiu (5 Iunie) a. c. pentru orientarea On. P. care dorește a lua parte la serbările dela sfințire, dăm următoarele în știre:

1. În preția sfințirii bisericii la orele 4 și 38 după amiază, se face întâmpinarea cu convoiu festiv la gara centrală din Vârșet.

2. Toți aceia, cari doresc a reflecta la corteie, au a se adresa dlui Valeriu Carje, șef-contabil la „Luceafărul”.

3. Cari doresc a lua parte la banchet, trimițând taxa de 8 cor. pentru tacâm, — se vor atunța tot până la 1 Iunie st. n. dlui Lazar Cuta, cassar la „Luceafărul”.

4. Taxele de intrare la petrecerea populară și la concertul de seară, se vor plăti la casă, în ziua serbării.

Prevăzând ca la aceste sărbări vor lua parte mii de oameni, nu putem lua asupra noastră responsabilitatea față de acei participanți, cari în termenul sus indicat nu se vor înștiința pentru căștigarea de locuință și participare la banchet.

NOUTAȚI.

Personal. Preasfințitul Domn Episcop al Aradului Ioan I. Fapp a sosit Marți sara în Sibiu, însoțit de P. C. Sa, Arhimandritul Augustin Hamza, iar Joi dimineața a plecat la reședința sa din Arad. Scopul venirii P. S. Sale la Sibiu a fost între altele acela, de a aduce în persoană felicitări Escelenței Sale, înaltpreasfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu, care Mercuri a împlinit, în deplină vigoare, anul 85-lea al vieții sale laborioase. Escelența Sa a primit din acest prilej felicitări și din alte părți, cu toate că dorea, ca ziua însemnată să rămână necunoscută și nesărbătorită, din care motiv n'am luat nici noi nici o notiță despre ea; iar ziarul „Românul” din Arad publică, tot din acest prilej, un articol frumos și elogiios despre activitatea Escelenței Sale. Reproducem la alt loc în întregime acest articol, dorind și din partea noastră Escelenței Sale sănătatea și vioiciunea, de care se bucură astăzi, în întreg restul vieții de care-l va mai învrednici bunul Dumnezeu.

Un Român medic la spitalul comunal din Viena. Sămbătă a avut loc inaugurarea noului spital comunal al orașului Viena, înțelesat la inițiativa marelui primar Dr. Carol Lueger cu suma de 11 milioane cor. Spitalul ocupă cu 7 pavilane un teren mare în partea cea mai sănătoasă a orașului, într-unul din districtele exterioare, dincolo de Schönbrunn, are 1000 paturi și e instalat după cele mai nouă cerințe. Medicii primari au fost designați înainte, ei au dat toate indicațiile de specialitate arhitecților și astfel s'a realizat o instituție de model. Inaugurarea s'a făcut cu mare solemnitate. Maiestatea Sa, care pusese piatra fundamentală la 20 Octomvrie 1908, a dorit să asiste,

dar a renunțat la insistarea medicului său; a fost reprezentat de arhiducele Karl Franz Josef. A fost o splendidă serbare civilă. Episcopul P. Pfluger a citit rugăciunile, primul a rostit un discurs, s'a încheiat documentul de terminare și arhiducele urmat de oaspeții festivi a făcut o rundă în edificiu. În curte elevii dela orfelinat au format spălar, toți în uniforme militare. Intre medicii noului spital aleși cu multă atenție este și dl Dr. Petric, un nepot al repositului protopresbiter Petric, medic distins în Viena, foarte apreciat și pentru lucrările de organizare ce a sevărsit la acest spital, unde a fost chemat dela 1 Ianuarie 1913 pentru lucrările administrative de pregătire cari le-a săvârșit spre deplina mulțumire a direcțiunii. (C. N.)

Autonomia fondurilor născădune. Ziarele din capitală au adus zilele trecute știrea, că Maiestatea Sa Monarhul a dat ministrului ungar de culte și instrucțiune publică îndreptățirea, de a hotări singur și în mod nelimitat felul, cum sunt a se întrebuința venitele fondurilor grănițrești din Năsăud. Până acuma guvernul avea numai dreptul de a controla, de a supraveghea întrebuințarea venitelor, făcută prin comitetul fundațiunii.

Militare. Intre cei 101 ofițeri admiși la examenul principal de primire în școala de război sunt doi Români, anume: dl locotenent Leonida Pop dela regimentul 1 de husari, și dl sublocotenent Ioan Băleanu dela regiment 43 de infanterie. Dorim succes bravorilor ofițeri și îi felicităm cu atât mai mult, că în timpul mai nou s'a redus numărul ofițerilor noștri la posturile superioare ale armatei și în statul major.

Dela adunarea generală. Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina s'a întrunit Duminecă după amiază în adunare generală, condusă de venerabilul părinte Dionisie cav. de Bejan, consilier consistorial, care în vorbirea sa a descris mișcarea școlară ce preocupă opinia publică din țară. La propunerea dlui T. Stefanelli, adunarea alege membru onorar pe domnul Xenopol, cunoscutul istoric; iar la propunerea profesorului universitar Dr. S. Pușcariu s'a proclamat membru onorar poetul A. Vlahuță. În comitetul societății s'au ales: părintele cav. de Bejan președinte, Stefanelli vicepreședinte, Dr. S. Pușcariu membru în comitet. Dorim activitate rodnică!

Voluntarii slavi. O gazetă din Praga scrie, că în războiul din Balcani au participat 2836 slavi, între cari 40 de boemi. S'au întors sănătoși acasă 600; au căzut 1400, iar ceilalți zac în spitale. Dintre 40 de boemi s'au întors numai 6 în patrie.

Repausul duminical. Jagov, șeful poliției berlineze, a dat un nou ordin privitor la repausul duminical, oprind chiar și în locuințe particulare ori ce muncă sgomoasă pe timpul cât durează serviciul divin. Ordinul operează sub grea pedeapsă jocul în popice, biliard și cărți în toate restaurantele și cafenelele. Tot asemenea este oprită și muzica în aceste localități pe vremea cât ține liturgia.

Somn lung. În orașul francez Cherbourg doarme un om vreme de două luni, fără să se trezească. Nu mănâncă nimic. De aceea este hrănit pe cale măestrută, pe o țevă adevărată se introduce în stomac lapte și ouă. Doctorii nu pot lămurii cauza somnului atât de lung.

În concediu. Militäerische Rundschau anunță, că trupele din Bosnia, Herzegovina și Dalmața vor putea primi concedii de câte 14 zile în anumite grupe.

† Văd. Maria de Herbay născută Șocander, a decedat Marți la orele 3 din noapte, în etate de 78 de ani, în Arad. Înmormântarea i s'a făcut în 9/22 Maiu a. c. la orele 10 a. m. Odihnească în pace!

Neînțelegeri. În satele Ossecovo și Potoc din Croația locuitorii croaiți și unguri trăeau în bună înțelegere. Războiul din Balcani însă a schimbat situația. Croaiții din satele numite, cum scriu ziarele din Budapesta, au tras focuri de revolver asupra învățătorului maghiar, amenințând cu moarte și pe ceilalți locuitori unguri de acolo.

Biblioteca Asociațiunii. Conform unui nou regulament, biblioteca Asociațiunii, stătuătoare din peste șase mii de volume, este deschisă pentru publicul cetitor în fiecare zi de lucru între orele 5 și 7 după amiază, afară de luna lui August. Langă bibliotecă, în clădirea muzeului, se află sala de lectură, în care se pot ceta cărțile împrumutate din bibliotecă, precum și ziarele și revistele primite de Asociațiune.

Numărul limbilor. Pe întreg rotogolul pământului, cum arată cea mai nouă statistică, se vorbesc 2754 de limbi.

Cărciumar din judecător. S'a serie d'n Sighișoara, că judecătorul cercual Iosif Esstel, trecând la pensie, și-a deschis o cărciumă într-o comună din apropiere. Cărciumarul diplomat, cum spune, învârtă un negoț destul de bănos.

Ciocniri în Tripolitania. Italianii, deși au anectat de mult Tripolitania, totuși mai au uneori de furcă cu semințiile africane. Astfel Vinerea trecută generalul italian Mambretti cu trupele sale a înaintat spre Ettangi, unde se găsea o tabără dușmană. S'a produs o ciocnire sângeroasă, cu pierderi simțitoare din amândouă părțile, după care dușmanul a fost alungat, iar italianii s'au întors în ordine la Derna.

Alegerile pentru camera din Prusia au dat următorul rezultat: deputați aleși 393, balotegii 50. Intre deputați sunt: 141 conservatori, 48 liberali conservatori, 57 liberali naționali, 25 populari, 101 din centru, 25 poloni, 2 danezi și 7 social democrați.

Dela Abbazia. Direcțiunea băilor dela Abbazia arată, că în anul trecut au vizitat localitățile acestea 54 mii de străini. Dintre aceștia 30 de mii erau din Ungaria.

Petrecere în Petea de câmpie. Tinerimea română din Petea de câmpie aranjează o producțiune teatrală, urmată de joc Lunii, a doua zi de sfințele Rusali în 3/16 Iunie 1913, în școala conf. gr. ort. din loc.

Teatru în Turda. Sodalii români din Turda vor da o producțiune teatrală urmată de dans Duminecă în 1 Iunie st. n. în sala cea mare a hotelului „Elisabeta” din Turda. Începutul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea ucenicilor săraci. Se va da „Nepotul răsfățat”, farsă în 5 acte.

Apusul și răsăritul. Raporturile între Japonia și Statele unite se înăspresc pe zi ce merge. Cercurile din Washington se tem de mobilizare, pe lângă toate declarațiile înșușitoare ale prezidentului Wilson. În Tok-o a produs multă amărăciune legea californiană, care despoaie pe japonezi de dreptul proprietății de pământ. Ambasadorul japonez a protestat de repetate ori împotriva apăsării compatrioților săi din California, cari ajunși la ruină sunt siliți să plece în țara lor depărtată.

Flori scumpe. Săptămăna trecută s'a încheiat expoziția internațională de flori din Gent. Timp de zece zile, cât a stat deschisă a fost vizitată de un milion de oameni. După părerea specialiștilor, nu s'a mai văzut nicăieri o colecție de flori atât de perfectă ca în expoziția dela Gent. Valoarea sa se vede și din împrejurarea că 450 de florari belgieni, olandezi și englezi și-au asigurat produsele pe suma uriașă de 7 milioane de franci. O mică grupă de orchidee era asigurată pe 600 mii de franci. Flori singuratiche s'au vândut cu preț fabulos: 30—50 de mii franci bucata. Prețul de 1000—2000 franci pentru o singură floare nu era nici de cât bătător la ochi.

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor (sodalilor) fără de lucru, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Ana Taflan, ucenica de croitorie națională, 20 bani, Popovici Mondoc, învățător (Sebeșul superior), 30 bani, Ioanichie Olariu, cassar de bancă (Ilia), 20 bani, Georgehe Iltu, paroh (Vale), 50 bani, Ioan Chidu, învățăcel rotar, 20 bani, Petru Șeulean, paroh (Măniș) și fiul său Petru, învățăcel iacătug, 2 cor. și Eugen și Miorica Tordășianu, câte 10 bani.

Institut biblic românesc. În zilele acestea și-a ținut prima adunare generală societatea Institutul biblic românesc din Suceava. Președintele, părintele M. Sărbu, deschizând adunarea a arătat însemnătatea societății, care are de scop tipărirea Noului Testament în ediție populară, precum și publicarea de broșuri religioase și morale, ieftine și scrise pe înțelesul tuturor. Societatea Institutului biblic românesc, în urma munificenței unei persoane care nu dorește să fie numită, dispune astăzi de capitalul trebuincios pentru o ediție stereotipă a Noului Testament. Tipărirea se va începe îndată după aprobarea autorității bisericești. Taxa de membru fondator la acest institut e 100 cor., cea de membru ordinar 10 cor. pe an. Membrii sprijinitori plătesc cel puțin 50 de bani.

Răchităria din Săcel.

Cu scop de a da oarecare avânt culturii răchitei, atât de potrivită la împletitul de coșuri de căruțe, de poame, de lemne, de alături etc., apoi la confecționarea de scaune și altele și prin aceasta de a câștiga pentru populațiunea dela sate și o ocupațiune plăcută și ușoară pentru timpul de iarnă, și mai ales de a o îndruma și la un nou isvor de câștig: comitetul central al Reuniunii arigcole sibiene a primit, la cerere, încă în primăvara anului 1909, dela In. minister 20.000 răchită, pentru a fi plantată.

La recomandarea membrului din comitet, a domnului Petru Drăghits, totodată protopretor în Săliște, cele 20.000 răchite comitetul le-a dăruit, în scopul plantării, comunei Săcel, care a destinat un teritoriu de 1/2 jugăr din imediata apropiere a haltei dela calea ferată anume pentru cultura răchitei, care la 1910 s'a plantat cu sade. Produsul din 1911 și 1912 comuna l-a valorizat în calea licitațiunii publice. Dat fiind, că în 1907 în comuna Săcel s'a organizat, cu un modest ajutor, primit dela stat, un curs de împletit corfe, la care au participat 28 elevi, produsul răchităriei a fost cumpărat și folosit de foștii elevi ai cursului amintit.

Odată pătrunși de importanța și folosasele împreunate de această îndeletnicire, ar fi potrivit, ca să se mai țină cursuri de împletit în Săcel, și aceasta și pentru motivul, că materialul de lipsă stă la dispoziție.

În legătură cred a fi vrednic de amintit și aci, că la stăruința dlui protopretor Drăghits, în comunele Aciliu, Gura-răului, Orlat, din cercul pretorial al Săliștei, se țin de câțiva ani încoaci cursuri de împletit nule, apoi cursuri industriale de rotărit etc., la care iau parte un număr însemnat de economi, cu deosebire tineretul din comune, și încă cu rezultat de tot îmbucurător.

Pentru înființarea răchităriei să se folosească terenuri umede, cari nuse se pot întrebuința în alt scop. Terenul se împarte în table de câte 2—3 metri late, despărțite prin șanțuri de 70 cm. largi și de 50—70 cm. adânci.

Pământul se prepară din toamnă sau în cursul iernei, dându-i-se mai multe arături, din cari una adăncă de aproximativ 50 cm. Dacă timpul permite, plantatul se face în Februarie. Butașii trebuie să fie de 40—50 cm. lungime și să aibă grosimea degetului. Îngropatul se face cu plantatorul, la adâncime egală cu 1/2 din lungimea butașilor. Distanța cea mai potrivită este de 1 m. atât între rânduri cât și între plante, când dorim să obținem nule groase, și de 50—60 cm. când avem interes să producem nule subțiri. Nule bune pentru coșuri nu se produc decât după al doilea an, din acest moment însă, tăierea se face regulat în fiecare an. În anul care urmează după plantare se taie crăciile aproape de trunchiu, spre a obține în anul următor lăstari drepti, netezi și viguroși, buni pentru vânzare. Lucrări de întreținere: prășitul și curățitul de buruieni. O răchitărie bine întreținută durează în termen mijlociu 15—25 ani.

Reuniunea noastră agricolă, cu dorința ferbinte de a fi folosită și în această direcțiune, nu se subtrage dela nici un fel de jertfe, ce i s'ar cere pentru a contribui la dezvoltarea și răspândirea acestei îndeletniciri în mijlocul populațiunii noastre și alfel destul de lipsite.

Sibiu, 17 Maiu 1913.

Vic. Tordășianu
secretarul Reun. agricole

Concurse.

Pentru conferirea unui stipendiu de K. 3000. — Reuniunea femeilor române din Sibiu publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare. Stipendiul se conferă pentru cercetarea unui curs de țesut la o școală specială în străinătate. Pot concura numai fete și dame văduve. Vor fi preferite reflectantele, cari au absolvit și pedagogia, și cele cari au cunoștință de limbi.

Informațiuni se pot primi dela comitetul Reuniunii femeilor române din Sibiu. Sibiu, în 19 Maiu 1913.

Maria Cosma m. p. Dr. I. Beu m. p.
prezidentă. secretar.

Pentru ocuparea posturilor de:
a) conducătoare a secțiunii de menaj,
b) conducătoare a secțiunii industriale la școala pentru economia și industria de casă a „Reuniunii femeilor române din Sibiu” se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare. Pot reflecta la aceste posturi dame văduve și fete, cari au pregătirea specială necesară. Fiecare conducătoare beneficiază de-o remunerație anuală de K. 800, — și întreagă întreținerea în internatul școlii.

Sibiu, în 19 Maiu 1913.

Maria Cosma m. p. Dr. I. Beu m. p.
prezidentă. secretar.

Aviz.

☛ Să sprijinim arta română. ☛

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutorul Prea Ven. Consistor din Sibiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în ulei fin, ca: Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot felul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile. În timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baci,
pictor bisericesc.

(46) 73—

(Agârbiciu—Sz.Egerbegy.)

Favoritul mijloc de înfrumșetare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT a lui Földes.

Această pomadă de obraz o folosește în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor științifice cel mai nou produs de cremă pentru obraz, și după afirmarea renumiților chemici e cel mai bun și nestrăicșos mijloc pentru înfrumșetarea și rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid și sigur efect.

În restimp de vre-o câteva zile dispar toate creșele, liniștele, petele de fect și toate spușele.

Crema Margit a lui Földes înfrumșează nu numai obrazii, ci îi îngrijește și scutește de toate influențele anotimpului, a soarelui și a vântului.

Contra imitațiunilor se Vă feriți! — Se află în toată lumea.

Un borcănel costă 1 și 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 120.

Expedițiuni postale prin producătorul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pischl Károly. În Agnita: Wilhelm Fröhlich. În Sighișoara: A. W. Lingner. În Mediaș: Ubert József.

Vila Cosma Călimănești

situată aproape de sursa „Căciulata”, renumită pentru: afecțiuni artrice, reumatism morburii de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munți, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală și constantă; lipsită de curenți, de praf și de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet și lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde și dușuri.

Camere pentru turiști.

Masa numai table d'hote. Se ține în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

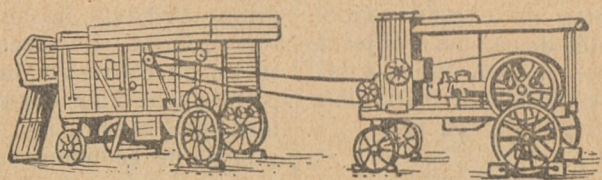
[43] 3—6

Informații se pot primi dela:

Administrația Vila Cosma, Călimănești.

„AGRICOLA”, întreprindere de mașini agricole și motoare BUDAPEST, V. Kőrál-utca 9.

Ce e bun e și ieftin!

Ce e bun e și ieftin!

Motoare de oleu brut originale șvediene și originale Diesel pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Locomobile de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulare a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(100)

3—12

Correspondență românească.

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiu**, se pot procura următoarele:

Propise pentru scriere română, o sută bucăți cor. 1 20
Penițe aluminium, 144 bucăți cor. 2 40 și „ 1 50
„ „ ordinare 144 bucăți — 80

Cerneală „Anthracen” 1 litru 2 20	Condeie ordinare 12 bucăți — 12
„ „ 1/2 „ 1 10	„ „ 12 „ — 20
„ „ 1/4 „ — 70	„ „ solide 12 „ — 42
	„ „ 12 „ — 64

Cărți potrivite ca premii pentru școlari la examene.

Cataloge la cerere se trimit gratis și franco.

Material de prima calitate.

Primul atelier de Pictură bisericească

Bendorfean și Hajdu

(83) 9—

pictori

Sibiu, Strada Cisnădiei, Nr. 36 și 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminar.

Plătirile se primesc și în rate.

Cura de băi Előpatak (Vâlcele)

să întrebuițează cu mare succes contra boalelor de stomach, rinichi, uretri, matcă, ficat, splină, podagră și reumatism, stănațiuni abdominale, precum și toate acelea maladii, cari devin din nervositate.

Cura de beut cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde și reci, aplicațiuni de cură de apă, massage, gimnastică șvediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonnul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár și Seps-Szent-György, cu circulațiune ieftină și permanentă de trăsuri. Întreținerea ieftină și euarțire (Logis) variate. În timpul începerei și pe sfârșitul sesonnului (dela 15 Maiu până 15 Iunie și 20 Aug. până 15 Sept.) să solvește numai jumătate din taxa de cură și muzică. — Cuarțul cu 50% reducere, întreținerea și mai ieftină.

Apa minerală de Előpatak (Vâlcele) e prima între apele minerale cu conținut de acid carbonic și alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă și e preferită atât curată, cât și cu vin amestecată ca o beutură plăcută și recreatoare. Atât în țară, cât și în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Előpatak, se află însă de vânzare în toate orașele și prăvăliile mari.

Cu prospect servește gratuit Direcțiunea.

(102) 4—6

Subscrisea berărie a „Fraților Hager” cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de bere deschisă și întunecată sub numele de:

„Hagerbräu”

afară de restaurantul Stadtpark a domnului Michail Hager și de restaurantul berăriei aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele restaurante din Sibiu (Nagyszeben) se poate căpăta spre consumație.

Cu profundă stimă

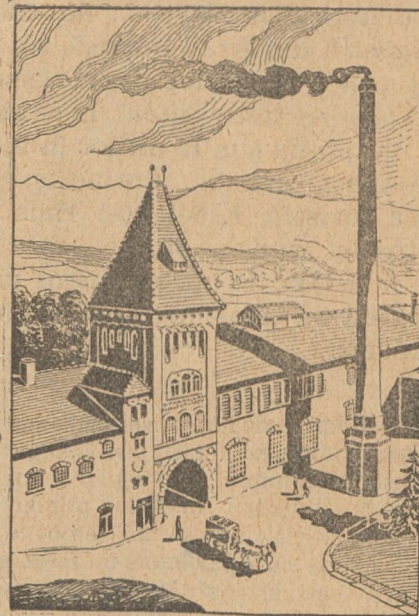
Berăria: Frații Hager.

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).
Telephon Nr. 243.

Subscriseul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din 1 Maiu începând în restaurantul său „Stadtpark” pe lângă berea „Pilsner-Urquell” încă și „Hagerbräu” deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

(105) 5—10